

УДК 7.012.185

ЕТНОСТИЛІСТИКА В ХУДОЖНІХ ПРАКТИКАХ ДИЗАЙНЕРА

РАДОМСЬКА Віолетта, ПОНКАЛО Соломія, ТИРПИЧ Мотря-Марія
Національний університет «Львівська політехніка», Львів, Україна
violetta.r.radomska@lpnu.ua

У роботі проведено аналіз мистецької практики в контексті використання етнокультурної спадщини українського писанкарства для трансформації та створення арт-об'єктів. На основі обраних аналогів українських писанок, розроблено серію арт-об'єктів – це рукотворні розписи на відпрацьованих військових тубусах, що продемонстрували широкий спектр художньо-технічних, композиційних та стильово-естетичних можливостей, які відображають актуальні тенденції пошуку ідентичності та екологічності сучасного українського дизайну.

Ключові слова: етно культура, ідентичність, художні практики, дизайн, трансформація.

ВСТУП

Дослідження та диференційоване розуміння застосування української етнокультурної спадщини у дизайнерській практиці візуальних ідентифікаторів, може бути корисним для формування ідентичності, персонального стилю сучасного дизайн-продукту. Практика коректного прочитання етно стилістики розпочинається із методики аналізу і вибору найбільш характерних ознак, елементів, що дозволяють ідентифікувати кінцевий результат. Етнічно орієнтований напрямок стилізації для сучасних художніх практик в дизайні демонструє невичерпні можливості творення сучасних характеристик основних елементів-індикаторів стилю. Роль орнаментальних мотивів і кольорової гами писанкарства етнографічних районів України і методика їх інтерпретації в сучасній дизайн-практиці стає визначним вектором.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою роботи є дослідження факторів впливу та застосування характерних ознак елементів української етно культури писанкарства для інтерпретації і трансформації їх у сучасні арт об'єкти різного функціонального призначення.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

В контексті набуття практичного досвіду у навчальному процесі дизайнерів присутні дисципліни художнього спрямування (живопис, рисунок, скульптура), які дають можливість експериментувати та практично застосувати основи рукотворних художньо-графічних практик в межах аудиторних та самостійних завдань. Однак задіяння таких навичок саме у подальшій

дизайнерській діяльності часто припиняється, позаяк студент протягом навчання не завжди розуміє як на практиці можна інтегрувати ці можливості у позааудиторні творчі завдання, застосовуючи не лише цифрову форму проєктування. Численні студентські арт проєкти кафедри ДОА – стінописи, декоративні панно в просторах лікарень, музеїв, дошкільних та шкільних закладів; серії тематично-стильових художніх творів для визначених громадських локацій; копії творів, стенди експозицій та айдентика для регіональних музеї тощо [2], свідчать про безмежні можливості застосування персоніфікованого художнього потенціалу для посилення індивідуальності та креативності проєктів.

Щоб надати розуміння як на практиці можна інтегрувати рукотворні вміння студента в дизайні, важливо розширювати спектр можливостей[1]. В цьому контексті, мистецька практика трансформації вже відпрацьованих елементів бойового призначення (тубуси від зброї, патрони, гільзи тощо), які стали новими та незвичними об'єктами для мистецьких практик під час визвольної війни в Україні 2022–2024 рр., демонструє цікавий художньо-дизайнерський досвід.

Група студентів кафедри ДОА (гр. ДС-23, ДС-24,) виконала розпис тубусів, для яких була обрана тематика етнокультурної спадщини писанкарства України. З цією метою обрано поетапну роботу, яка розпочалась із методики аналізу і вибору найбільш характерних ознак, елементів регіональних особливостей композиційної схеми, символічно-знакового та колористичного наповнення писанки, що стало основою ідентифікації кінцевого результату (рис.1)

Рис. 1. Розписані тубуси, студенти кафедри ДОА : а – Сауш П., Самардак Н., Паригіна Ю., Мандій С., Лемішко С., Боса А., Піка С. (ДС-24) ,
б – Тирпич М., Солима В., Ленів Ю., Пецюх А. (ДС-23);
керівники : Радомська В.Р., Понкало С.І.

На початковому етапі роботи, студенти виконали ряд ескізних пропозицій загального розчленування форми основи (тубуса) та коректного наповнення деталями – елементами орнаментики, щоб зберегти гармонічність, цілісність, читабельність, співмасштабність та ієрархічність композиційного підпорядкування.

Композиційна основа тубусів побудована на класичному принципі писанкарства – «розграфлення», так зване членування заданої площі основи (циліндричні вертикальні форми різного діаметру) на певні сегменти, які зазвичай на площині яйця симетрично заповнені символами та орнаментальними схемами. Однак, дані композиційні структури побудовані дещо за іншим композиційним принципом – без дотримання симетрії та дублювання ідентичних елементів; використано спосіб поєднання декількох характерних схем визначеного етно регіону у нову концептуальну композиційну завершеність. В основі інтерпретації використано етно елементи та спосіб членування писанок Східного Поділля, Гуцульщини (регіональні особливості с. Космач) [2].

На етапі безпосередньої роботи над розписами тубусів, виконавці отримали корисний техніко-технологічний досвід застосування комбінованого способу художніх прийомів, які найбільш оптимальні для певних фізичних властивостей поверхні та текстури тубусів – частина елементів мали паперову основу, інші відкритий та кольорований метал. Тому техніка виконання теж потребувала індивідуального підходу, щоб якість нанесення колористичних партій була естетичною та привабливою. В роботі апробовано виключно авторський рукотворний спосіб виконання: нанесення орнаментальних партій пензликом; застосовано практику створення авторських трафаретів; для розмежування певних реєстрів композиції застосовано різної ширини обмежувачі, що дозволило закочувати валиком більші площини, створюючи цікаві текстури та насиченість колірної гами на поверхні основи (Рис.1., б).

Окрім візуально естетичного наповнення, поставлена мета створити емоційний контекст – бойові елементи, які використовували у реальних бойових діях, трансформувати в емоційний арт об'єкт, який для кожного патріотичного українця у будь якому куточку світу відразу рефлексує як Відродження, Весна, Великодне Воскресіння з надзвичайно архаїчним кодовим та естетичним орнаментальним плетивом писанкових схем.

Ця мистецька практика продемонструвала, що рукотворне мистецтво у поєднанні із коректно та обдумано підібраними етнокультурними ідентифікатами перевтілює (трансформує) цілком вже непотрібну, на перший погляд, річ у важливий артефакт з новою естетично-емоційною функціональністю, що і є основою адаптивного дизайну.

Пам'ять та візуальна ідентифікація здатна фіксувати взаємодію із середовищем, зберігати цей контакт у формі досвіду і відповідно використовувати в художній творчості [2]. Наприклад, усі види цитування (інтерпретація, трансформація тощо) в різних видах мистецтва спочатку спрямовані на кодування інформації, а їхня розповсюдженість (знайомість та частота використання) у мистецько-дизайнерській практиці впливає на процес

розкодування, в якому задіяні системи пам'яті, сприйняття, мислення та художньо-естетичний досвід [3].

Цей процес важливий для освітньо-виховної функції мистецтва та розвитку регіональних шкіл дизайну.

Вміння інтегрувати та вдало застосувати індивідуальні художні здібності, диференційовано застосувати певні ідентифікати для створення сучасної української гілки дизайну стають пріоритетними.

ВИСНОВКИ

В контексті застосування досвіду та можливостей художніх практик в предметно-просторовому, графічному дизайні, розглянуто практику виконання арт проекту студентів кафедри ДОА ІАРД, в якому саме рукотворний творчий процес дозволив продемонструвати яскраву трансформацію предметів – відпрацьованих бойових одиниць (тубусів, патронів тощо) у нестандартний об'єкт мистецтва, який наділений новою естетично-прикладною функцією, і стає повноцінною одиницею – предметом добродійних арт аукціонів для потреб ЗСУ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Афоніна О. С., Карпов В. В. Мистецькі практики в сучасній культурі. Культура і сучасність : альманах. 2023. No 2. С. 76–81.
2. Бойко Х. С., Радомська В. Р. Етностилістика в дизайн-проектванні житлового інтер'єру. Народознавчі зошити. – 2022. – Вип. 5 (167). С. 194–202.
3. Удріс Н. Візуальна комунікація в мовах суспільних трансформацій: оновлення семантичного простору. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи, 2015. Вип. 35. С. 60-67.

RADOMSKA V., PONKALO S., TYRPYCH M.

ETHNOSTYLES IN ARTISTIC PRACTICES OF DESIGNERS

The work analyzes artistic practice in the context of using the ethno-cultural heritage of Ukrainian pysankarst for the transformation and creation of art objects. On the basis of selected analogues of Ukrainian Easter eggs, a series of art objects was developed – these are hand-made paintings on used military tubes, which demonstrated a wide range of artistic-technical, compositional and stylistic-aesthetic possibilities, which reflect current trends in the search for identity and environmental friendliness of modern Ukrainian design.

Key words: *ethnoculture, identity, artistic practices, design, transformation.*